

JANA PRONSKÁ

KRVAVÝ
ERB

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Alena Brunnerová
Číslo publikácie 5428
Tlač TBB, a. s., Banská Bystrica

Copyright © Jana Pronská 2013, 2019
Cover Design © Juraj Šramko 2019
Cover Photo © Lee Avison / Arcangel
© Shutterstock
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2019

ISBN 978-80-575-0590-7

Venujem

Marike Blanárovej s rodinou.

*Za každý spoločne prežitý deň, za každý úsmev mojich detí,
ktorý si im ako krstná mama vyčarila na tvári,
za každú milú spomienku, či sme sa smiali, či plakali...
ďakujem. S láskou*

Jana Pronská

CHLAD SA MU ZAREZÁVAL POD KOŽU, skrehnuté ruky sa márne snažili vymámiť aspoň iskierku z neposlušného kresadla, na kôpku raždia padali slzy.

Slané kvapky sa miešali s ľadovými kryštálkami, zúfale vzlyky sa odrážali od múrov opustenej zrúcaniny, ktorá bola kedysi pyšným sídlom bohatého rodu. Mladý Dominik Omodej Aba, sotva šestnásťročný chlapec, v nej našiel útočisko pred chladom noci, pred divými zvermi, pred šílenou pomstou, ktorá mu vzala všetko.

Beznádej ho obostrela ako rubáš, splynul s ňou. Týrala mu telo, žmýkala dušu, trhala srdce. Nemohol ďalej, nedokázal viac vzdorovať, nevládal. Koniec sa blížil s neodvratnou istotou.

Kresadlo mu vypadlo z rúk, prudká bolesť vystrelila do celého tela, až zalapal po dychu.

„Pane, zmiluj sa! Prosím...” úpenlivo šepkal do ticha, v ruke pevne zvieral strieborný krížik, kým sa mu nezarezal hlboko do kože a kým krvavý jarček nesfarbil zodratú dlaň.

Kedy sa naposledy zahrial? Kedy vzal do úst nejaké jedlo?

Nepamätal si, nespomínal... Spomienky boli nebezpečné, plné krvi a pomsty, obrali by ho o rozum. Smrť, neľútostné ruky kata, otrokársky bič, ktorý mu svišťať nad hlavou a zakaždým neomylné dopadol rovno do stredu rozškľabených rán.

Podoprel si hlavu, schúlil sa do kľbka. Zrúcaninou sa

preháňal nemilosrdný mrazivý vietor, ktorý mu na zafúľanej tvári vysušal slzy. Chlad ho pomaly otupieval. Stačilo len privrieť oči...

Poddať sa...

Vzdať to.

~ ~ ~

SEN SA MENIL NA SKUTOČNOSŤ, cítil teplo, príjemnú mäkkosť kožušín, vôňu pečeného mäsa, ktorá ho lákala ako včely nektár. Mal by otvoriť oči a presvedčiť sa, či to nie je iba zmyslový klam.

Otvoril oči a zahľadel sa na chrbát starého mnícha v chatrnej zaplátanej sutane so zloženou kapucňou, ktorý nenáhľivo obracal pečenku nabodnutú na ražeň.

Mal by mlčať a tváriť sa, že spí, alebo sa mníchovi prihovoriť? Keby mu chcel ublížiť, dávno by bolo po ňom...

Otvoril ústa, no z vyprahnutého hrdla mu vyšiel iba škrek, ktorý vôbec nespoznával.

Mních sa otočil, odložil ražeň na pník a vstal. Pomaly pristúpil k Dominikovi a prisadol si.

„Si zbehnutý otrok?“

„Nie...“

„Odpovedz, si otrok?“ neúprosne sa dožadoval pravdy starec s vyholenou hlavou, dlhou bradou, spod ktorej nebolo vidieť ústa, a dreveným krížom na prsiach, zaveseným na koženej šnúрке.

Vysilený mladík pokrútil hlavou. Ukázal na vak, ktorý ležal pri kozube, a mních sa hneď zdvihol.

Prezrel skromný majetok, ktorý by nechcel ani žobrák, a vybral z neho písmo, dokument s pečatou Drugetovcov, ktorý potvrdzoval Dominikove slová.

„Potom si bol otrok,“ neodpustil si mních a Dominik sklopil oči.

„Značku, akú máš na tele, chlapče, rozoznám aj poslepiacky. A nerád by som skončil ako obesenec niekde na strome zato, že som pomohol zbehnutému otrokovi!“ vysvetlil mních a konečne sa predstavil: „Som páter Barnabáš z neďalekého kláštora.“

Dominik si pozrel na obviazané rameno a zaťal zuby. Darmo sa snažil, do krvi rozodral kožu s vypáleným symbolom otroka, starca sa mu oklamať nepodarilo. Toto poníženie sa mu hlboko vrylo do mysle.

Posadil sa na posteli, sťažka vstal. S papierom potvrdzujúcim slobodu, ktorý mu strčil do ruky Ján Druget – jeho najväčší nepriateľ a zároveň jediný človek, ktorý mu vrátil dôstojnosť –, prešiel ku kozubu, vzal vak a schoval doň dokument.

„Pod' sa najesť, vyzeráš, akoby si žil zo vzduchu!“ vyzval mních chlapca. „Si len kosť a koža!“

„Nebolo to tak vždy...“ hlesol Dominik a pri spomienke na večierky v otcovom dome mu skrútilo brucho. Akoby to bolo pred tisíckami rokov.

„Ako sa voláš?“ opýtal sa ho mních, podávajúc mu trochu pripečené zajačie stehno.

„Dominik.“

„Dominik či?“

„Omodej Aba...“

Mních prevrátil oči. „Klameš, chlapče! Všetci sú mŕtvi! Do jedného!“

„Ja viem...!“ vykrikol Dominik a zúrivo zahryzol do pečienky, aby zahnal mučivý hlad.

Starec ho chvíľu pozorne sledoval. Mlčal, iba upretý pohľad prezrádzal jeho pochybnosti.

„Úprimne, chlapče, ak si naozaj ten, za koho sa vydávaš, rád ti, nevyslovuj to meno nahlas... Keď si sa dostal až sem, váž si život a zabudni na minulosť!“

„Mám zahodiť meno svojho otca? Ty si sa zbláznil, páter!“

„Ani nie, chlapče, len som videl príliš veľa mŕtvych...“

V ten večer – prvý raz od tých hrozných udalostí, ktoré jeho rodinu uvrhli do nemilosti – Dominik uveril, že prežije.

Vyspovedal sa, prezradil všetky svoje bôle i túžbu po pomste, no starý mních bol múdry. Zachránil mládenca nielen pred smrťou, ale aj pred ním samým. Ukázal mu cestu, ktorá mu zmenila život.

O desať rokov neskôr

v mestskom sídle Feliciána Zacha

„ALE, ELIZ! KEBY SI NEBOLA UŠTIPAČNÁ, myslela by som si, že si ochorela!“ vyhlásila Klára a naučenými pohybmi si energicky rozčesávala vlasy.

„Uštipačná? Spamätaj sa, drahá sestrička, len ti chcem pomôcť. Dobre som ja videla, ako ťa ten poľský kráľovič hlce očami. Slintal ako taký pes!“ vyhrkla znechutene Eliz a prevrátila oči.

„Eliz!“ nahnevane vykrikla Klára a odhodila hrebeň. „Tak dosť! Mám po krk tvojich múdrostí, nechcem viac počúvať hlúpe, žiarlivé reči. Čo ťa žerie? Že za tebou sa nikto neobzrie? Žiarliš na mňa, lebo ma na dvore obdivujú? Lebo ma všade pozývajú? Zato po tebe neštekne ani pes, odkedy si sa minule predviedla. Ty mi máš teda čo radiť, sestra!“

Elizabeth Zachová sa len uškrnula a spôsobne si sadla na peľasť vyrezávanej dubovej postele s purpurovým baldachýnom na objemnej obruči spustenej zo stropu. Narovнала si záhyby na šatách, upravila neposlušnú zlatistú kučierku, ktorá sa nechcela poddať prísnemu zopnutiu na temene. Bola pravým opakom svojej sestry Kláry. Ona bola vetroplach, zatiaľ čo Klára nad všetkým hlbala, ona

divoko jazdila na koni, zatiaľ čo jej sestra by nevliezla ani do koča, keby nebol vystlatý jemnou kožušinou, ona radšej vzala do ruky luk a dýku a vedno s poľovníkmi naháňala zver, kým jej sestra očarujúco brnkala na lutne a vyšívala nádherné gobelíny. Ó áno, Klára s očami ako letná obloha, vlasmi ako uhoľ a tvárou anjela bola dokonalou ozdobou rodiny a miláčikom otca, kým Eliz... Skrátka, vyberané správanie nebolo jej silnou stránkou, to musela uznať aj sama. No tentoraz bola ako vymenená, akoby to ani nebola ona.

„Tak prepáč, Klára...“ pokorne zatiahla, keď videla, ako sa sestra hnevá.

Klárina bledá pokožka sčervenela a zaťaté pery odmietali zmier. Hádám by sa ani nebola ozvala, keby do dievčenskej komnaty nevošla komorná s vyžehlenými šatami prevesenými cez ruky.

„No konečne, Hanka! Prečo ti to toľko trvalo?“

„Ach, odpusťte, pani moja, zdržal ma pán, pýtal sa na vás, či pôjdete na dvor. Viete, váš otec nebol ani trochu nadšený.“

„A čo si mu povedala?“

„Čo som mala povedať? Veď videl vaše šaty,“ vysvetlila jednoducho a hneď sa pustila obliekať svoju paniu.

„Vidiš, ani otec s tým nesúhlasí,“ podotkla po chvíli Eliz a pristúpila k sestre. Kým ju komorná upravovala, jemne si namotávala na prst sestrinu havraniu kučeru, akoby sa pred chvíľou nepohádali. Klára si len vzdychla.

Vedela, že otec sa na dvore zjaví len so zaťatými zubami. Kráľa, jeho matku ani jeho manželku, tú zákernú, prefikánu strigu, nemohol vystáť a nedokázal stráviť, že Alžbeta si jeho dcéru doslova omotala okolo prsta. Feliciánovi Zachovi, ktorého prítomnosť na dvore aj s celou rodinou si kráľ vynútil, sa prílišný záujem kráľovnej o Kláru nevidel.

Ona nerobila nič len tak, za jej konaním sa zakaždým skrýval nejaký tajný úmysel.

Zachovcom nikdy neodpustili vernosť Matúšovi Čákovvi, no časy sa zmenili. Veľmož, pán Trenčína a samozvaný kráľ Horných Uhier, bol mŕtvy, kráľ Róbert z Anjou mal teraz nad rebelantskou uhorskou šľachtou moc a patrične ju využíval, bol pánom nad ich životom a smrťou.

Eliz neraz pristihla otca, ako bezradne civie do plameňov a zatína päste. Hlboko sa jej dotýkala jeho bolesť, súcila s ním. Sama často clivo spomínala na dobré časy na dvore ctihodného oligarchu v Trenčíne, na bezstarostný život bez nezmyselných pravidiel a prísnej etikety. Jej domov, sídlo Zachovcov na vysokej skale obohnanejší lesmi a pastvinami, kam len oko dovidelo, bol malým rajom, z ktorého sa jej nechcelo odísť. Rovnako ako otec Eliz bola v sídelnom kráľovskom meste nešťastná.

„Otec by sa už mal zmieriť s tým, že podlieha kráľovi!“ vyprskla namosúrene Klára. „Čák je mŕtvy a my žijeme iba vďaka kráľovej milosti. Veď si spomeň, ako dopadli Omodejovci! Prišli o majetky, ba mnohí aj o holé životy. Keď si kráľovná želá, aby som trávila čas na dvore, tak tam budem a budem sa usmievať a klaňať, ako sa patrí, na rozdiel od teba, sestrička. Tiež by si si mala uvedomiť, kde je tvoje miesto!“ Klára vyčítavo pozrela na sestru a vyslobodila si kučeru z jej prstov. „Mala by si konečne dospieť, inak sa nikdy nevydáš a neprinesieš svojej rodine nič, len hanbu. Veď už aj vrany na stromoch krákajú, že ťa nikto nechce!“

Boli to kruté slová, no väčšmi než ich význam prekvapila Eliz ich ostrosť. Nie, krásna, poddajná Klára takáto nikdy nebývala, vždy ju len jemne pokarhala, vyčítavo na ňu pozrela, sklamané prevrátila oči, keď mladšia sestra vyviedla nejakú hlúposť. Tak ako naposledy, keď sa prezliekla za

panoša a vyrazil s mužmi na lov namiesto toho, aby ju sprevádzala na plese.

Eliz ustúpila, zaľala zuby. Čo jej bude vysvetľovať, že Ján Druget jej už pár týždňov okato dvorí? Klára dnes bola ako fúria, ani čo by jej niekto počaroval. Aj tak by jej neuverila.

„Nepozeraj na mňa tak ukrivdene!“ pokračovala Klára. „Dobre vieš, že hovorím pravdu. Nie ja, ale ty spôsobuješ otcovi starosti, ktoré sa snažím napraviť. Myslíš si, že neviem, ako na nás na dvore pozerajú? Že nás tam len trpia? Čák bol dobrý pán, o tom niet pochýb, ale nebol to kráľ. Verejne sa postavil kráľovskému majestátu a, bohužiaľ, náš otec bol jeho prvý rytier a vazal, ktorý mu prisahal vernosť.“

„Neopováž sa haniť jeho pamiatku!“ okríkla ju Eliz, keď sa sestra priveľmi rozohnila. Nechcela to počúvať, nechcela vidieť, ako sa Klára zmenila, ako ju ovplyvnil ten prekliaty dvor. Otec mal pravdu, vliezli do jamy plnej hadov – každý hotový uhryznúť, každý len čakal na príležitosť vstreknuť jed do otvorenej rany.

„Nič nehaním, to ty si decko, ktoré nechce prevziať zodpovednosť, ktoré nechce vidieť pravdu.“

„Zato ty si najmúdrejšia! Všetko vieš najlepšie! Prskáš na mňa ako mačka, a pritom som nechcela nič iné, len ťa upozorniť, aby si si dávala pozor. Si taká zaujatá sama sebou a svojou dôležitosťou, že nevidíš...“

„Čo také, Eliz? Že si v osemnástich na ocot?“

Naozaj to Klára povedala? Eliz vytreštila oči, dokonca aj komornej, ktorá sa zo všetkých síl usilovala byť neviditeľná, vypadol z ruky hrebeň a piskľavo vydýchla, keď sa poň okamžite zohla.

„Hlupaňa!“ Eliz vzbĺkla spravodlivým hnevom. So zaťatými päšťami a pevne zovretou sánkou sa pobrala von.

„Nepotrebujem tvoje rady!“ zvolala Klára ešte predtým, než Eliz prudko tresla dverami.

Mladá žena rázne zbehla dolu schodmi, prešla priestrannou halou mestského domu, ktorý sa načas stal ich domovom. Stiesnené priestory Eliz neprekážali, no znervožňoval ju nedostatok súkromia, večný hluk na uliciach i všetečné služobníctvo, ktoré akoby ich sledovalo na každom kroku. Zadným vchodom vyšla na veľký dvor, kde stáli stajne a stodola s miestnosťami pre kočiča a paholkov. Eliz bola taká rozčúlená, že sa ani neobťažovala niekomu oznámiť, kam sa chystá. Pravdupovediac, ani sama to nevedela. Prikázala, aby jej osedlali koňa a otvorili zadnú bránu, a vyrazila von, do útrob nenávideného mesta a potom ešte ďalej, na šíre lúky za ním, k lesu tiahnucemu sa okolo rieky. V prudkom galope zabudla na starosti i na nešťastnú hádku so sestrou.

Keby tu bola aspoň Šeba, najstaršia z detí Feliciána Zacha. Ona by už Kláru dokázala skrotiť. Alebo Michal, dedič panstva a statkov patriacich rodu, či pokojný, rozumný Ondrej alebo Juraj, kňaz v službách trencianskeho arcibiskupa Františka...

Och, vzdychla v duchu, keď spomínala na rodinu, ktorú už zopár mesiacov nevidela. Azda sa budú môcť na sviatky vrátiť domov a spoločne zasadnúť za stôl, pozhovárať sa, zasmiať, zabaviť. Ako kedysi.

Ani si neuvedomila, ako skoro sa zotmel. Zostala sama ďaleko za mestom, bez groša, za ktorý by si kúpila hlt vína a trochu jedla či posteľ v hostinci, ktorý si všimla cestou.

Otec bude zase zúriť, uvedomila si, kým pomaly klusala nazad. Ako na potvoru kôň začal krívať a Eliz neostávalo nič iné, len zosadnúť a pomaly kráčať pešo. Do rána snáď dôjde domov. Dočerta! zakliala v duchu. To všetko pre Kláru! Keby ju tak nerozčúlila! Keby...

Hostinec minula, načo by sa tam trepala, veď nemala nič, čím by zaplatila, no neubránila sa ľútostivému pohľadu na osvetlený dvor a budovu, z ktorej sa doďaleka rozliehal smiech.

„Vidiš, Havran, zase tá moja prchkosť, mohla som si vziať aspoň ihlicu do vlasov, teraz by som ju predala,“ prihovори-la sa svojmu koňovi a pohľadila ho po nozdrách. Bol jej ver-ným druhom už pár rokov, vydupala si ho, vyžobronila. Ešte teraz si pamätá, ako nebožká matka prevrátila oči a zo-pála ruky, keď otec privolil a čierneho žrebca jej daroval. Iba jej! Usmiala sa. A bez Havrana odmietala odísť z domu.

Cesta, čo viedla do mesta, sa vinula okolo rieky. Eliz ve-dela, že krížom cez lúky by bola doma skôr, keď zavrú brá-nu, bude to jej koniec!

Dúfala, že aspoň mesiac sa neskryje za mraky, ktoré vie-tor naháňal po oblohe, a ona nebude musieť kráčať v úpl-nej tme. Och, nemá ani peniaze, ani fakľu... Klára mala pravdu, je ako vetroplach, rýchlo tu, rýchlo sem, a prob-lém je na svete! karhala sa v duchu.

Odvážne zišla z cesty netušiac, že jej kroky už vedie osud.

JÁN DRUGET STÁL V HODOVNEJ SIENI V hlúčiku rytierov, ktorí sa výborne zabávali na podarených historkách Juraja Séčiho. O jednej žiadostivej vdovici hovoril tak zábavne, že sa jednoducho nedalo udržať vážnu tvár. Ján sa snažil nevnímať prísny pohľad otca, ktorý sa znenazdajky zjavil vo dvorane a hneď sa ich pokúsil varovať pred neúctou voči kráľovskému páru, kráľovnej matke i vznešenému hosťovi – poľskému kráľovičovi Kazimírovi, ktorí sedeli pri stole s kartami a vzrušene sa o niečom zhovárali. Ján ignoroval otcovu snahu privolať ho, myslel si, že mu len chce prekaziť skvelú zábavu.

„Prisahám vám, bez hanby sa mi ponúkla aj so svojimi kyprými vнадami!“ Ján počúval Sécího a tuho stískal pery, aby nevybuchol do smiechu.

„Keď som si spomenul, ako nedávno František hovoril, že ho takmer pridusila hruďou, nebolo mi všetko jedno.“

„Hádam si neušiel, Juraj, keď sa ti núkalo také dobrodružstvo,“ naťahoval Juraja Valent Cudar, ktorý sa s mládeňcami na dvore zbratal iba nedávno.

„Ale choď, kamarát, zadok ako kobyľa a prsníky, čo obooma rukami jeden neobčiahneš, však by som sa v jej náručí celkom stratil,“ odpovedal mu so smiechom Sécí, čo už rytieri nevydržali a zborovo vyprskli v tlmený rehot.

Hoci čas poriadne pokročil a blížila sa polnoc, vo vysvietenej dvorane nepanovalo všeobecné veselie ako inokedy. Aj tichý šepot pôsobil rušivo. Dvorania rozdelení do hlúčikov neveriacky krútili hlavou nad toľkou trúfalosťou mladých rytierov, dokonca aj kráľovná matka k nim obrátila hlavu a výstražne nadvihla obočie. Sieň bola plná hostí – od dvorných dám a vysoko postavených šľachticov s rodinami, cez nekonečný rad žiadateľov o súkromnú audienciu či richtárov slobodných miest, až po cirkevných hodnostárov – a všetci obviňujúco krútili hlavou. Ako na povel, v snahe zapáčiť sa kráľovskému majestátu, uchmatnúť si čo najviac z jeho oslňujúcej pozornosti a vytĺcť pre seba výhody.

Ján a jeho priatelia okamžite stíchli a zatvárali sa kajúčne, no veselé iskričky v očiach nijako nevedeli skryť. Nenápadne sa rozdelili, každý vykročil iným smerom s úmyslom stratiť sa v dave, len aby sa naňho čo najrýchlejšie zabudlo. Nebolo treba na seba zbytočne priťahovať kráľov pohľad, pretože mal očividne zlý deň. V sieni vládla nálada ako na pohrebe.

„Správaš sa neprístojne!“ zahriakol Jána otec, hneď ako k nemu syn dorazil.

Mladý rytier zovrel pery, spurne zazrel na svojho otca grófa Drugeta a na jazyku sa mu zbiehali príkre slová.

„Darmo sa durdiš, synak,“ predbehol ho gróf a hneď začal vysvetľovať: „Dnes neradno pokúšať kráľovu trpezlivosť, radšej sa mu aj s priateľmi practe z očí. Len pred chvíľou som sa dozvedel, že v paláci zneuctili dcéru Feličiána Zacha a kráľ očakáva problémy.“

„Čože?!“ vyhrkol Ján, ktorý až doteraz okato ignoroval otcove slová a radšej vysielal obdivný pohľad na opačnú stranu siene, kde postával krdel' kráľovných dvorných dám.

Len čo začul meno Elizinho otca, strhol sa, pozrel do otcových vážnych očí a ľahťikársky úškrn mu okamžite zmizol z tváre.

„Nekrič!“ upozornil ho gróf a zatiahol syna bokom, do úzkeho okenného výklenku, čo najďalej od zvedavých očí i uší.

„Otče, čo o tom viete?“ Ján sa netrpezlivo dožadoval odpovede a srdce mu divo búšilo v hrudi.

Pred očami sa mu zjavila tá nezbedná dievčina, Eliz Zachová, ktorá mu celkom pomotala hlavu. Pár týždňov ju z diaľky pozoroval, a keď sa napokon odhodlal osloviť ju, dostal poriadnu príučku, rovno pred svojimi priateľmi. Dodnes mu nejeden z nich pripomína, ako pohotovo ho tá malá amazonka odbila. Jeho ranené ego sa z toho dlho spamätávalo, no práve tým ho chytila na háčik ako rybu. Odvtedy v nej videl nedobytnú baštu, ktorú mal v úmysle zdolať, a ani vo sne by mu nenapadlo, že táto neskrotná, nepríjemne úprimná panna sa mu vryje hlboko do srdca.

A teraz sa dozvedel správu, z ktorej ho zalial studený pot.

„Bola to Klára Zachová,“ odvetil gróf a tváril sa, že si nevšimol úľavu v synových očiach. „Len pred pár hodinami ju Albrecht Vadan spolu s manželkou odviezli domov

a vraj nebola pri zmysloch. Obávam sa, synak, že Felicián Zach vyvedie nejakú hlúposť.“

„Veď mu práve zhanobili dcéru!“ vyhrkol Ján.

Gróf ho hneď zarazil. „Neexistuje žiaden dôkaz!“

„Dôkaz? Otče, toho, kto to urobil, by mali vydať otcovi zhanobenej dcéry!“ nedal sa zastaviť Ján a jeho zmysel pre česť a morálku, ktorý mu otec vštepoval od narodenia, sa búril proti takému ohavnému činu. Bol muž, mal svoje potreby a rád ich uspokojil, keď sa naskytla príležitosť, no nikdy by si nevzal ženu násilím.

„Aj keď ide o kráľovského hosťa?“

„Čo tým chcete povedať?“

„Klára Zachová tvrdila, že ju zneuctil poľský kráľovič Kazimír.“

Ján Druget sa prudko nadýchol, akoby bol dostal päšťou do rebier. Všetky ilúzie, ktoré doteraz mal o vznešenosti a majestátnosti dvora, vyprchali ako vôňa z vysušenej ruže. Zostala len trpká príchuť, zhnusenie a prázdnota v duši.

Obzrel sa a nenápadne sledoval kráľa a jeho hosťa. Kráľovič Kazimír sa usmieval, spokojný sám so sebou, pyšný ako páv so zlatými perami. Očividne ho ani trochu netrápilo, že zničil povesť a možno aj život jednej žene.

Klára Zachová bola krásna, každý sa za ňou obzrel, pretože na dvore nemala páru. Keď tancovala, akoby sa vznášala v povetrí, keď sa usmievala, akoby rozžiarila miestnosť. Musel by byť celkom slepý, keby si to nevšimol, no jemu padla do oka Eliz.

„Viem, že si sklamaný...“

„Sklamaný, otec? Vy by ste boli iba sklamaný, keby niekto toto urobil vašej dcére?“

„Nechajme to, tým, že sa pohádame my dvaja, nikomu nepomôžeme. Ja viem, že sa ti páči Eliz Zachová, no buď rád, že sa to nestalo jej. Ostatné sa časom poddá. Ak jej

chceš pomôcť, mal by si vziať priateľov a strážiť jej otca, mám obavu, že Felicián stratí hlavu a urobí niečo nerozvážne. Je prchký a na dôvažok, z dôveryhodných zdrojov viem, že na dvore má vratkú pozíciu. Kráľ na Čáka nezaбудol, chopí sa akejkol'vek príležitosti odpratať Zachovcov tak ako Omodejovcov.“

„Mali ste mi to povedať hneď!“ vytkol otcovi Ján.

„Kedy, synak? Vytrvalo si ma ignoroval a okrem toho, dozvedel som sa to len pred chvíľou.“

„Ste palatín, tak s tým niečo urobte...“

„Neviem čarovať, chlapče, a úprimne, zrejme by ani čary nepomohli!“ namietol gróf a opäť syna posúril: „Utekaj a urob, čo som povedal...“

Sotva sa Ján zvrtol na odchod, dvorný vyvolávač ohlásil:

„Domicius Felicián de Zach!“

„Panebože, je neskoro!“

Zúrivý otec potupenej dcéry hrdo vpochodoval do dvorany a zastal tesne pred kráľovskou rodinou. Už nemal čo stratiť, dosť bolo ponižovania a pohŕdania. Klára mu všetko vyjaviła, no keď videl jej zúboženú tvár, zakrvavené pery, pološialený pohľad, nepotreboval viac slov. Alžbeta ukázala, ako si Zachovcov váži, keď ich dcéru vydala na pospas tomu poľskému zvrhlíkovi a zničila jej život.

Felicián už nepremýšľal, zdravý rozum ho nadobro opustil. Krv v žilách mu vrela a oči žiarili čírym šialenstvom, keď tasil meč uprostred preplnenej sály Vyšehradu.

„Zhanobili ste moju dcéru i moje meno!“ odhodlane zvolal.

Ľudia v sieni zmeraveli od ľaku, keď zasvišťal meč a dvoranou sa rozľahol Alžbetin srdcervúci výkrik. Kráľovná v nepredstaviteľnej hrôze zo seba vydala taký kvílivý zvuk, až prítomným tuhla krv v žilách.

Štyri prsty pravej ruky odleteli na podlahu, krv strieka-

la všade naokolo, no Feliciánovi to nestačilo. Zahnal sa opäť, s úmyslom zabíjať, zniesť zo sveta korunované hlavy všetkým na očiach, v dome zrady, podlosti a hriechu.

Rev a krik, ktorý sa niesol prepychovými komnatami, akoby naraz prebral vydesených strážcov a rytierov, ktorí sa na útočníka okamžite vrhli, no ten neprestal okolo seba bezhlavo rúbať mečom.

Dvorania v parádnych róbach sa s krikom tlačili von všetkými dverami, ženy jačali, až trhalo uši, muži zachraňovali omdlievajúce devy, dcéry a manželky, ktoré v tlačenci popadali na zem a hrozilo, že dav ich udupe.

Ján s otcom sa márne snažili predrať dopredu, zostali uväznení v úzkom výklenku a bezmocne sa prizerali hroznej masakre, plnej kriku, krvi a bolesti.

„Zabite ho! Zabite ho!“ jačala Alžbeta bezpečne schovaná za hradbou strážcov spolu s manželom, svokrou i Kazimírom, v hodvábnej sukni nasiaknutej krvou skrývala ruku bez prstov. Kráľ Karol Róbert sa držal za hlavu, z ucha visiaceho na kúsku kože mu cícerkom tiekla krv, v očiach mal výraz absolútnej hrôzy ako celá kráľovská rodina.

Keď videli vchádzať do sály rozhnevaného grófa Zacha, nikomu z nich nenapadlo, že sa odváži tasiť meč.

Ján civel na Feliciána, na ktorého sa musela vrhnúť desiatka mužov, aby ho dostali na zem a zbavili meča. Mnohí utŕžili hlboké rany, no nebolo to nič oproti tomu, koľko zniesol niekdajší prvý rytier Matúša Čáka. Do poslednej chvíle stál ako jedľa, pevne zrastený so zemou, nepoddajný ako to drevo, kým mu z rán unikala krv.

Neprosil, nekričal, mlčky prijal osud, ktorý si nedobrovoľne zvolil.

„Preklíname Zachovcov, nech ani jediný potomok či krvou spříbuznený rod až do tretieho kolena vrátane žien a detí nedožije rána! S konečnou platnosťou im odnímate

všetky výsady šľachty i majetky, ich meno bude vymazané z kroník, akoby nikdy neexistovalo!“ zaznelo z úst kráľa Karola Róberta a dvorana sa okamžite utíšila, ba zmĺkla úplne. V mrazivej atmosfére znelo zúrivé vyhlásenie ako praskanie bičom, nebolo jediného dvorana, ktorý by nestípol nad jeho krutosťou.

„Odseknite tomu diablovmu sluhovi hlavu a noste ju z mesta do mesta na výstrahu všetkým, čo majú v úmysle siahnuť rukou na kráľovský majestáť! Jeho telo rozsekajte na kusy a pohodťte psom, nech jeho skazená duša nikdy nenájde pokoj!“

V Jánovi Drugetovi by sa krvi nedorezal, nebol schopný jediného slova, necítil, ako mu otec položil ruku na plece a súcitne ho stisol, nevidel úprimnú starosť v jeho očiach.

„Žiadam ťa, syn môj, neurob nijakú neuváženosť!“

Až po týchto slovách Ján zareagoval, mykol sa a odstúpil od otca.

„Zomrie toľko nevinných...“

„... a ty nemusíš byť jedným z nich, ani my spolu s tebou!“ upozornil ho gróf rozumne, no muž, ktorý sotva dovŕšil dvadsaťpäť rokov, nevedel robiť kompromisy. Zmietali ním emócie a strach, ktorý prenikol pod kožu, rozprúdil krv a rozbúchal srdce. Nedokázal myslieť na nič iné, iba na Eliz a na to, ako ju zachrániť.

„Musím ísť, otče!“ povedal rozhodne, keď ho gróf schytil za rameno a snažil sa ho zadržať. Nechcel vidieť jedného zo svojich synov na márach ani v okovách. Hoci jeho postavenie na dvore mladého kráľa bolo viac než uspokojivé, osud bol nevyspytateľný a muž, ktorého kedysi poznal ako spravodlivého následníka trónu, už ochutnal neobmedzenú moc.

„Ján, žiadam ťa opäť, nestavaj sa proti vôli kráľa!“

No syn len znechutene pozrel na mŕtvolu ležiacu pri no-

hách kráľovskej rodiny – videl v nej šľachtica, ktorého dcéru mal v úmysle požiadať o ruku.

Predral sa zástupom dvoranov a vyšiel zo siene, prebehol po chodbách paláca až na nádvorie a do stajní, osedlal prvého koňa, na ktorého dočiahol, a vyrazil do nočného mesta. Kým sa dostal k domu Zachovcov, odvšadiaľ sa ozývalo zúfale kvílenie jeho obyvateľov, zo všetkých okien šľahali plamene a ohnivými jazykmi oblizovali trámy, dvere, strechu. Pustošili všetko, čo Zachovcom patrilo, vrátane ľudí, ktorí im slúžili.

Tú noc si Vyšehrad zapamätá naveky.

ELIZ SA POMALY VRACALA DOMOV, viedla krívajúceho koňa za sebou a premýšľala. Bolo jej ľúto, že sa so sestrou pohádala, aj že sa dala strhnúť a nezastavila ju, neprinútila počúvať. Ach, tá jej prchkosť!

Inokedy jej výrečnosť nechýbala – jasným dôkazom je to, že svojím nabrúseným jazykom urazila kráľovnú i mnohých dvoranov.

Kôň sa z ničoho nič spätil, zastrihal ušami, zafíkal a prinútil Eliz zastať.

„Čo je, čo sa deje?“ opýtala sa a pohladila ho po nozdrách. Cítila jeho nepokoj, bol verným odrazom jej vlastného.

Mesiak sa predral pomedzi mračná a osvetľoval chodník uprostred poľa, čo popri rieke viedol k návršiu a mestu ožiarénemu desiatkami pochodní. Jeho obyvateľov chránili mohutné hradby, za ktorými sa týčil kráľovský palác. „Podme, kamarát, iste nás už hľadajú,“ povedala a trhla uzdou. Zanedlho mierila k bráne, kde v rade čakalo niekoľko kupcov i sedliakov, kým ich vpustia za mestské hradby.

Už svitalo, keď sa z brány vyrútila družina kráľovských vojakov a za ňou ďalšia. Eliz musela odskočiť nabok a trepez-

livo spolu so skupinkou vyčkávala, kým nebude prechod cez padací most bezpečný. Strážcovia, ktorí postávali obďaleč, si nikoho nevšímali, očividne boli zaujatí rozhovorom.

„To nemohlo dopadnúť inak!“ hovoril jeden druhému.

„Vari si zošalel? Zaútočiť na kráľa?!“

Eliz nechtiac načúvala, no nebola sama, koho rozhovor strážcov zaujal.

„Kráľovná vraj prišla o štyri prsty! Predstav si! Na ruke jej zostal kýpeľ.“

„To je hrôza!“

„Kto sa opovážil?“ oslovil strážcov kupec, ktorý sa predral dopredu, len čo sa správa rozšírila medzi čakajúcimi.

„Felicián Zach!“ odpovedal strážca a hneď dodal: „Hovorí sa, že zaútočil ako nepričetný, chcel spáchať hrdelný zločin – kráľovraždu!“

V skupine zašumelo a nastalo ticho, no len do chvíle, kým cez bránu neprecválala ďalšia družina.

Eliz stála ako soľný stĺp. V hrdle ju dusil výkrik, von však nevyšiel ani ston. S očami dokorán civala pred seba, vstrebávala tú novinu a nechcela, nemohla tomu uveriť, hoci živý rozhovor, ktorý sa rozprúdil medzi ľuďmi, jej veľa nádeje nedával.

„Kráľ vyhlásil krvnú pomstu celej rodine, až do tretieho kolena má byť popravený každý jej člen, odobral im majetky i tituly... človeka z toho mrazí.“

„Čo ho ľutuješ? Nech sa škvarí v ohni pekelnom, keď sa opovážil vziať ruku na kráľa!“

„Bohatí už od rozkoše nevedia, čo so sebou!“

„A čo jeho rodina? Há? Na tých si nepomyslel? Všetci sú nevinní...“

„Daj si pozor, čo vypustiš z úst, človeče!“ upozornil jedného zo sedliakov strážca a zúrivo naňho zarezal. „Mohol by si dopadnúť ako oni!“